

MEVLİD-İ
NEBİ
HAFTASI

ULUSLARARASI SEMPOZYUM 23-25 Kasım 2018 İSTANBUL

PEYGAMBERİMİZ VE GENÇLİK

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI

Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları/1679
İlmî Eserler/247

Yayın Yönetmeni
Dr. Fatih KURT

Yayın Koordinatörü
Bünyamin KAHRAMAN

Tashih
Alişan BAŞGÖNÜL

Grafik&Tasarım
Ali YÜCEER

Baskı Takip
Mustafa ÇOBAN

Baskı
İleri Basım Matbaacılık AŞ.
B. Evler Mahallesi F. Çakmak 2 Caddesi
Güzelşehir Sitesi 22 Villa No: 1 ANP/22
Büyüçekmece/İstanbul
Tel: 0212 454 35 10

Eser İnceleme Komisyonu Kararı: 25/09/2019/39

1. Baskı, İstanbul 2019
2019-34-Y-0003-1679
ISBN: 978-605-7730-54-1
Sertifika No: 12930

© Diyanet İşleri Başkanlığı

İletişim
Dini Yayınlar Genel Müdürlüğü
Basılı Yayınlar Daire Başkanlığı
Tel.: (0312) 295 72 93-94 Faks: (0312) 284 72 88
e-posta: diniyayinlar@diyanet.gov.tr

SAHABE HAYATINDAN GENÇLERE ROL MODEL OLARAK SUNABİLECEĞİMİZ ÖRNEKLER

Prof Dr. Muhammet Hazir EL- MECALİ¹

Tercüme: Muhammed Emin UYSAL

Bismillâhirrahmânirrahîm

Özet

Bu araştırma, Hazreti Peygamberin (s.a.v) eğittiği ve yetiştirdiği sahabiler arasında örnek olma vasfına sahip üç genç sahabiyi ele almaktadır. Bu gençler, özveri, liderlik ve tutumlarıyla öne çıkmış olup her birinin kendi alanında müstesna bir konumu bulunmaktadır. Bahsedilen örnekler, Sa'd b. Muaz (r.a), Usame bin Zeyd (r.a) ve Zeyd bin Sabit (r.a) hazretleridir. Söz konusu güzide numunelerin hayatına değinen bu mütevazı çalışmanın günümüz gençlerini sorumluluk almaya, bilinçlenmeye ve dini hassasiyetlerini güçlendirmeye teşvik etmesini umut ediyoruz.

Bu örneklerin ilki Sa'd bin Muaz'dır. O, Yüce Allah'a (c.c) karşı samiyani bağlılığıyla seçkinleşmiş, dine yönelik taşıdığı güçlü aidiyet hissini ve Allah resulüne beslediği sevgiyi davranış ve tutumları ile ortaya koymuştur. Nitekim Yüce Allah'ın onu şehadetle şereflendirmesi ve Arş-ı Ala'nın Sa'd'ın ölümüyle sarsılması boşuna değildir. Acaba Sa'd'a bu üstün derece nasıl verilmiştir, o böylesi bir ayrıcalığı ne şekilde edinmiştir?

İkinci örnek Usame b. Zeyd'dir, Peygamber Efendimizin (s.a.v) onu büyük sahabelerin yer aldığı ordunun başına getirmesi üzerinde biraz durmak gerekir. Bu görevlendirmeyle Nebi (as) neyi hedeflemiştir? Mute savaşında öldürülen Zeyd'in oğlu olduğu için mi onu komutan olarak atamıştır? Hazreti Peygamber, bu görevlendirme

1 Hazırlayan, Prof Dr. Muhammet Hazir EL- MECALİ, Tefsir ve Kuran Bilimleri Uzmanı, Ürdün Üniversitesi ve Katar Üniversitesi (Dünya Mevlid-i Nebevi Semineri - Peygamberimiz ve Gençlik / İkinci Oturum: (Asrı Saadete bir Bakış / Gençlerin Perspektifinden Nübüvvet)

ile gençlerin beklentilerine dair güven tazelemek ve değerleri yörüngesinden saptıracak dünyevi – hiyerarşik ilişkileri gidermek gibi önemli başka boyutları da gerçekleştirmek istemiş midir? Zira Usame, o zaman yaşı küçük bir delikanlıdır, siyah tenlidir, üstelik Peygamberin azatlı kölesi olan Zeyd'in oğludur.

Kur'an'ı öğrenmek ve öğretmekte ustalaşan Zeyd bin Sabit ise henüz çok genç bir yaşta olmasına rağmen Peygamber Efendimizce vahiy kâtipliğine seçilmiştir. Hz. Ebu Bekir (r.a) de onu Kur'an'ı derlemek ve mushaf halinde toplamaktan sorumlu heyetin idaresi için tercih etmiş ve ona "Sen akli başında bir gençsin, seni herhangi bir kusurla itham edemeyiz, sen peygamberimize vahiy katipliği yapıyordun" demiştir. Ayrıca Zeyd, Hz. Osman (r.a) tarafından Kur'an'ın çoğaltılması vazifesini yürüten komisyona başkan olarak atanmıştır. Böylelikle Mushaf nüshalarının devletin çeşitli merkezlerine gönderilmesinde, Kur'an tilavetlerine dair Müslümanlar arasında baş gösteren ihtilafların bitirilmesinde büyük bir rol oynamıştır.

Giriş

İslam'da Gençlik Çağının Önemi

Yüce Allah insanoğlunun yaratılışının ve neşvü nemasının çeşitli aşamalarını zikretmiş, yeniden dirilişi inkâr edenlere cevaben "Ey insanlar! Ölümünden sonra diriliş konusunda herhangi bir şüphe içindeyseniz (düşünün ki) hiç şüphesiz biz sizi topraktan, sonra az bir sudan (meniden), sonra bir "alaka"dan, sonra da yaratılışı belli belirsiz bir "mudga"dan yarattık ki size (kudretimizi) apaçık anlatalım. Dilediğimizi belli bir süreye kadar rahimlerde durduruyoruz. Sonra sizi bir çocuk olarak çıkarıyor, sonra da (akıl, temyiz ve kuvvette) tam gücünüze ulaşmanız için (sizi kemale erdiriyoruz.) İçinizden ölenler olur. Yine içinizden bir kısmı da ömrün en düşkün çağına ulaştırılır ki, bilirken hiçbir şey bilmez hale gelsin" buyurmuştur. Bu bağlamda kuvvet ve düşkünlük çağının anılması konumuzla ilgilidir.² Cenab-ı Allah, düşkünlük çağını belirtmesinden sonra bir insanın bu aşamaya vardığında amel etmek bir yana hiçbir şey bilmeyecek bir hale sahip olabileceğini beyan etmiştir. Böylelikle kuvvet devrini düşkünlük çağı karşısında anmakla insanın güçlü olduğu dönemi gözetip önemsemesini ve onu hayırda kullanmasını dolaylı olarak emretmiş, onun geçici olduğuna dikkat çekmiştir.

Dolayısıyla kuvvet aşaması karakterin oluşması ve oturması için istenen akli ve bedeni güç ve canlılığı içermektedir. Güç ve canlılık ise, kendilerinin sahip olduğu tazelik, aktiflik, atılganlık ve hazır olma halinden ötürü gençlerde mevcuttur.

2 bkz. El-Alusi, ruhülmanai(Dârulhyau't-Türasi'l-Arabi, Beyrut, 4/ baskı, 1985)s. 17/117 ve 119 buradaŞiddet'ten kastedilen kuvvet, akıl ve temyiz'in kemale ermesi ve ömrün düşkünlük evresi çocukluk dönemi gibi yani en kötüsü ve acizlik dönemidir.

Kur'an-ı Kerim, kırk yaşını olgunluk ve hikmeti barındıran bir dönem olarak betimlemektedir: "Nihayet olgunluk çağına gelip, kırk yaşına varınca şöyle der: "Bana ve anne babama verdiğin nimetlere şükretmemi, senin razı olacağın salih amel işlememi bana ilham et" (Ahkaf:15). Bu ayet ışığında peygamberlere nübüvvet görevinin ekseriyetle kırk yaşlarında verilmesi daha anlaşılır olmaktadır ancak ilgili buyruktan kırk yaşından önce olgunluğun oluşmayacağı anlamı çıkartılmamalıdır. İslam, buluş çağına ermesiyle beraber erkek kadın bütün insanları teklif kapsamına sokmaktadır.³ İnsan, ergenlik çağından itibaren işlediği tüm amellerden sorumludur, fiillerin tamamından hesaba çekilecektir. Bazı din âlimleri ise doğru – yanlış ayırt etme kabiliyeti dernek olan temyiz on yaş altında dahi bulunabileceği görüşünü savunmaktadırlar. Nebi'nin, henüz on yaşındayken tergisine aldığı bir genç olan İbn Abbas'a (r.a) verdiği nasihatler bu manada bizim için yeterli bir örnektir: "Delikanlı, sana bir şeyler öğreteyim. Sen Allah'ın emir ve yasalarına riayet et ki, O'nun yardım ve inayetini daima yanında bulasın".⁴ On yaşındaki İbn Abbas söz konusu tavsiyeleri anlamış ve riayet etmiştir.

Tarih ve Hazret-i Muhammed'in sireti, küçük yaşta bazı sahabilerin dinin tebliğinde, devletin kuruluş sürecinde, ordu komutanlıklarında ve ilmi konularda nasıl katkı verdiklerini bize aktarmaktadır. Bununla ilgili olarak, Hazret-i Peygamberin Medine'ye elçi olarak Musab bin Umeyr⁵'i ataması, büyük sahabelerinin de bulunduğu bir ordunun komutanlığına Usame bin Zeyd'i getirmesi, Hz. Ali ve birçok sahabenin çocuk olmalarına rağmen Hazreti Peygambere destek olmaları, henüz çok genç yaşta olan Kuteybe bin Müslim'in doğu illerini fethetmesi ve başka birçok örnek sıralanabilir.

Aynı şekilde ilim ve zekâda parlayıp yüksek mertebeleri elde eden gençler vardır. Hz. Ali, Abdullah b. Abbas, Abdullah b. Ömer, Abdula b. Amr, Zeyd b. Sabit ve Hz. Aişe peygamber çağının ilim ve hikmette öncü isimleridir. Günümüzde de gençler davet, cihat, ilimde öncü pozisyonlarını sürdürdükleri gibi gerek Malezya ve Türkiye gibi farklı İslam ülkelerinde gerekse Arap âleminde, hatta Batı devletlerinde umut ışığı olmuşlardır. Batı'da tahsil gören Arap gençliği, İslam'a davet çalışmalarında, hayır faaliyetleri ve kurumlarının inşasında ve ilmi altyapının oluşturulmasında büyük bir rol oynamaktadır. Özellikle gençlerin yüksek çaba ve katkıları neticesinde çok sayıda insan İslam'la tanışmış ve İslam merkezlerinin kuruluşu sağlanmıştır. Bahsedilen etkinliklerin tamamı hayır ve iyilik kapsamında olduğu gibi gençlerin yüksek ahlakını da vurgulayan örneklerdir.

3 Bkz. Eş şevkani, fethu'l kadir, (daru'l vefa, El- Mansura, baskı: 1, 1994), S/19.

4 Ahmet, mesnet, no: 2537, Tirmizi, el-cami no: 2440 hasen ve sahih olduğunu söylemiştir.

5 Medine Ahalisine İslamı tebliğ etmekle sorumlu olduğunda yaklaşık 35 yaşındaydı, bkz: et- Tabakatü'l – Kübra, İbnSa'd.

Gençler, tüm alanlarda önemli bir unsurdur. Peygamber Efendimizin bazı hadislerinde gençlik dönemine özellikle vurgu yapmış olması boşa değildir. Nitekim bir hadisinde şöyle buyurmaktadır: “*Beş şey gelmeden önce beş şeyi ganîmet bil: İhtiyarlığından önce gençliğini, hastalanmadan önce sıhhatini, fakirliğinden önce zenginliğini, meşgul zamanlarından önce boş vakitlerini ve ölümünden önce hayâtını!*”⁶ Bu hadiste, devamlı olmayıp değişen ve son bulan bir süreç olduğu için gençlik halinin ganîmet bilinmesi ve ondan yararlanılması açık bir suretle talep edilmektedir.

Resul-i Ekrem, hadislerinde gençlere yer vermeye özen göstermiştir : *(Yedi sınıf insan vardır ki, Allah onları kendisi gölgesi dışında hiçbir gölgenin olmadığı Kıyamet gününde gölgeler: Bunlar... Allah'a ibadet içinde yetişen genç)*⁷. Evet, Yüce Allah'a ibadetle yetişen ve gençliğini ne ile geçirirsen ihtiyarlığın da öyle geçer ve kim ola küçüklüğünde, gençliğinde ve kuvvetinde Allah'ın emir ve yasaklarına riayet ederse Allah onu ölene dek aklını, sağlığını, carihaları ve imanını muhafaza eylesin, bu da Hazreti Peygamberin Hazreti İbn Abbas'a tavsiyesindeki : *(Allah'ın emir ve yasaklarına riayet et...)* kavlin tercümesidir.

Gençlik döneminin tahammül devri olduğunu söylemek; çok abartılı bir iddia olmayacaktır. Dini sorumluluklar, hayatın getirdiği mesuliyetler; fütüvvet, kuvvet, sağlam görüş, akıl ve bilgeliğin mevcudiyetini gerekli kılar. Kuşkusuz, Peygamber Efendimizin yaşamında İslam davetinin ve fikrinin desteklemesinde delikanlılık çağını aşmış, olgun insanların ve ihtiyarların katkılarını vurgulayan birçok örnek bulunmaktadır. İslam toplumunun teşekkülünde Amr bin Cemuh gibi cennete aksak ayağı ile girmek isteyen⁸ ve niyeti sadık ve temiz olduğu için de bu arzusunu elde eden özür sahibi kişilerin de payı vardır. Bununla birlikte çoğu zaman büyük görevler ve sorumluluklar gençlerin omuzlarında yükselmiştir. Yalnız din hususunda değil, insanlığın menfaatleri doğrultusunda dünyayı bayındırlaştıran, değerlerin ve bilimsel gelişimin güçlenmesini sağlayan medeniyetin genel sahasında gençlerin rolü yadsınamaz bir niteliktedir.

Bu dinin, diğer inanç sistemlerinde ve hatta Cenab-ı Allah tarafından gönderilen başka dinlerde bulunmayan kimi özellikleri mevcuttur. Allah'ın iradesi İslam'ın kalıcı, daim ve son din olması yönünde tecelli etmiştir. Kalıcı ve canlı olan bu dinin mucizesi diğer mucizeler gibi değildir, yok olmaya mahkûm hissi/somut bir olgu anlatmamaktadır.⁹ İslamiyet, öteki ilahi mesajların aksine belirli kavimlere gönderilmemiştir, tüm

6 El – Hakim, El – Müstedrek, 4: 341.

7 El – Buhari, sahihi Buhari, no: 6308, Müslim, Sahihi Müslim, no: 1712.

8 Hikâyenin aslına bakmak için Müsned İmam Ahmet, hadis no: 21511.

9 Hiçbir peygamber yoktur ki, insanların inanmaları için kendisine mucizeler verilmiş olmasın. Bana verilen ise Allah'ın vahyettiği vahiy (Kur'ân-ı Kerim)'dir. Bu sayede ben kıyamet günü ümmeti en çok olan peygamber olacağımı ümit ediyorum”, Buhari no: 4598, Müslim no: 217.

insanlığı hedef almaktadır. Dolayısıyla İslam'ın tabileri, Allah'ın insanı yarattığı zaman ondan istediği üç hususu kavramakla sorumludur. Bu üç husus aşağıda açıklanmıştır:

1. Hilafet görevini yerine getirmek: “*Hani, Rabbin meleklerle, “Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım” demişti*”, (Bakara suresi:30), hilafet kelimesi birbirini izlemek ve peşi sıra takip etmek manasında olsa da bu bağlamda Yüce Allah'ın emirlerini uygulamayı, onlara bağlılığı anlatmaktadır.¹⁰

2. Emaneti yüklenmek ve layıkıyla korumak: “*Şüphesiz biz emaneti göklere, yere ve dağlara teklif ettik de onlar onu yüklenmek istemediler; ondan çekindiler. Onu insan yükledi. Çünkü o çok zalimdir, çok cahildir*”, (Ahzab: 72). Ayet-i kerimde insanoğlu emaneti taşıdığından dolayı değil, emaneti yüklenmede başarısız olduğu ve sorumluluklarından uzak durduğu için zalim ve cahil addedilmektedir. Halbuki Cenab-ı Hak onu bu sorumluluklara ehil kılmıştır, dolayısıyla emaneti uygulaması, yüklenmesi ve koruması; insan için onurlandırılma ve yüksek payeler kazanma demektir.¹¹

3. Yalnız Allah'a ibadet etmek: “*Ben cinleri ve insanları, ancak bana kulluk etsinler diye yarattım*” (Zariyat: 56), Sadece Yüce Allah'a (c.c) ibadet etmek, boyun eğmek ve teslimiyet göstermek O'nun kullarından istediği ve ısrarla belirttiği temel meselelerdendir.¹²

Bu üç mesele, insanoğlunu yaşamı boyunca takip eder. Ancak gençlik evresi, onlara dair yaklaşımın temellendirilmesi, güçlendirilmesi ve uygulanması bakımından öncelikli bir zaman dilimidir. Yüce Allah'ın, söz konusu üç meselede bizim için buyrukları böyledir ve O'nun emrine amade olmak gerekir: “*Ey iman edenler! Size hayat verecek şeylere sizi çağırıldığı zaman, Allah'ın ve Resûlü'nün çağırısına uyun ve bilin ki, Allah kişi ile kalbi arasına girer. Yine bilin ki, onun huzurunda toplanacaksınız*” (Enfal: 24).

Kur'an bizlere Ashab-ı Kehf kıssasını zikretmektedir. Rablerine iman eden gençler olan bu grubun hidayetleri, kendilerindeki güzel özelliklerden ötürü artırılmıştır. Ashab-ı Kehf Allah tarafından korunmaya mazhar olmuş, vahiyde onların inançlarına bağlılık ve sebatları vurgulanmıştır. Kur'an'da ayrıca Medyen'deki yaşlı adamın iki genç kızı anlatılmaktadır. Hz. Musa, her ikisi de iffetli, ağız dalaşına eğilim göstermekten uzak olup erkekle ilişmek ve rekabet etmekten kaçınan bu kızların koyunlarını sulamıştır. Üstelik onlar sadece bahsedilen özellikleri ile övülmemiştir, onlardan biri “*Babacığım, onu ücretle tut. Her hâlde ücretle tuttuklarının en hayırlısı, güçlü ve güvenilir olan bu adam ola-*

10 Bkz. Elkurtubi, el- cami' li-Ahkami'l – kuran, (mektebetelriyadthelhaditha, Riyad), 1/263.

11 Bkz. El-Alusi, ruhülmanai, 21/96.

12 Bkz. Zadül mesir fi şlmş t- tefsir, İbnü'l – Cevzi, (Darü'l – kütübü'l- 'ilmiyye, Beyrut, 1/ baskı, 1994), ibadetle ilgili dört konuya değinmiştir, 7/259.

caktır”, (Kasas: 26) demiş, akıl, hikmet ve ileri görüşlülük gibi niteliklere sahip olduğunu ispat etmiştir. Bu söz, sorumluların tayininde ve eş seçiminde, yeterlilik kriterlerinin belirlenmesi için başvuru bir esas olmuştur.

Peygamber Efendimizin döneminde de diğer tüm zamanlar da olduğu gibi gençlerin önemli roller üstlenmeleri beklenmiştir. Gençlerin çeşitli mesuliyetler alarak topluma katılması, zamanımızda daha kuvvetli ve acil bir ihtiyaç olarak hissedilmektedir. Şüphesiz ki İslam’ın tatbiki herkes için yükümlülüktür, fakat bu din her ferdi kendi takat ve kudreti ölçüsünde değerlendirmektedir. Bu bağlamda önemsenen asıl, “Allah bir kimseyi ancak gücünün yettiği şeyle yükümlü kılar.” (Bakara:286) ayetinde ifade edilen hakikattir. Tüm insanlar, dini ve vicdani sorumluluklarını, ıslah yükümlülüklerini, samimi öğütleri bıraktığında, Müslümanları ve hatta insanlığın tamamını ilgilendiren konularla uğraşmayı terk ettiğinde beşeriyet fesada uğramakta, zulüm ve düzensizlik yaygınlaşmaktadır. Cenab-ı Allah “Eğer Allah’ın; insanların bir kısmıyla diğerlerini savması olmasaydı, yeryüzü bozulurdu” (Bakara: 251) ayetiyle en doğruyu buyurmuştur. Ayeti-i kerimde kullanılan “savmak” kavramı ile hak ile batılın; hayır ile şerrin birbirinden ayrılması kastedilmiştir. Hak ve hayır ehli, kendi kıymetlerini desteklemekten ve korumaktan uzak dururlarsa yeryüzü doğrudan sapacak, kötü bir hal alacaktır. Böylelikle bozgunculuk ve zulmün her türlü ve ilahi metoda isyan ortaya çıkacaktır.¹³

Bugünkü sorumluluk eski devirlerden daha fazla ve daha ağırdır. Bu durumun nedenleri aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

1. Devlet ve güç büyük oranda Müslümanlarda değildir: Nitekim Cenab-ı Allah “İşte (iyi veya kötü) günleri insanlar arasında (böyle) döndürür dururuz” (Al-i İmran: 140) buyurmaktadır, ayrıca O’nun “Şüphesiz ki, bir kavim kendi durumunu değiştirmedikçe Allah onların durumunu değiştirmez” (Ra’d: 11) kavlini de hatırlamak gerekmektedir. Var olduğu takdirde ümmeti zafere taşıyacak bir iradenin oluşması için özellikle gençleri gayretlendirmek zaruridir.¹⁴

2. Yabancı olgular; fikri, siyasi, toplumsal ve ekonomik alanlarımıza fazlasıyla girmiştir, dolayısıyla entelektüel birikimle hayatın bütün sahalarının yeniden tahkim edilmesine ihtiyaç vardır.

13 Zadül mesir fi şlmş t- tefsir, İbnü’l – Cevzi, s. 1/248.

14 Sömürgelikten kurtulmak gayesinde bulunan Müslüman halkların kalkınması, 1968 yılında Siyonist güçlerle vuku bulan kerame savaşında, Sovyetlere karşı (1980- 1989) Afganların cihadı, Filistinlilerin intifadalarında ve en son Gazze savaşında defalarca gösterdiği iradeyi ve başkalarında olduğu gibi.

3. Çoğu Müslüman, gayrimüslimlere hayranlık beslemekte, Batı uygarlığının çeşitli görünümüne aldanmaktadır. Söz konusu hal; Müslümanların, dinlerine olan güvenlerini tazelemelerini elzem kılmaktadır.

4. Şehevî arzular ve şüphelerden kaynaklanıp zihin karışıklığına meydan veren çok sayıda fikir gençleri kuşatmıştır: Mevcut bilanço karşısında bilinçlenmenin ve koruyucu müdahalelerin önemi bir kat daha artmaktadır.¹⁵

5. Gençlerin birliğini bozan, onları satanizm gibi sapkın yollara veya tamamen dinden kopuk bir hayata çağıran kitleler ve partiler; İslam'a bağlılık iddiasındaki aşırılık yanlısı ve tutucu yapılar, bazı tekfirci ve sertlik taraftarı gruplar bulunmaktadır. Bu olguların tamamı, gençleri parçalara ayırmak ve ümmeti bölmek için gayrimüslimler ve yabancılar tarafından desteklenmektedir. Peygamber Efendimiz, bize sarılıp izinden gittiğimiz takdirde asla sapmayacağımız iki yüce hazine miras bırakmıştır: Cenab-ı Allah'ın kitabı ve Peygamberin sünneti.

BİRİNCİ BÖLÜM

Tutum Sahibi Örnek Genç

Sa'd b. Muaz Hazretleri

Sa'd b. Muaz (r.a) sahabe-i kiramanın önemli isimlerinden biri olup Evs Kabilesi'nin lideridir. Hazret-i Peygamber'e (s.a.v) İkinci Akabe Biatı'nda biat etmiştir. Mus'ab bin Umeyr vasıtasıyla Müslüman olmuştur. Nebi (as) kendisini ümmetin emini lakaplı Ebu Ubeyde b. Cerrah ile kardeş kalmıştır. Künyesi Ebu 'Amr olup tam adı Sa'd b. Muaz b. Nu'mân el-Ensârî el-Evsî el- Esheli' dir. Beyaz tenli, uzun boylu, yakışıklı, koyu sakallı ve güzel yüzlü olduğu rivayet olunmaktadır. İmam Ahmet onun yüce vasıflarına dair birkaç mesele aktarmaktadır. Bu meselelerde yer alan her bir fazilet, herhangi bir sahabe için büyük bir menkıbe olmaya yetecek niteliktedir. Öyleyse onların Sa'd'ın şahsında ortaya çıkması ne anlama gelmektedir? Çok sayıda erdemin onda bir arada bulunması kendisini seçkin ve ayrıcalıklı kılmıştır. Bu noktada biraz durup düşünmek, yorum yapmak uygun olacaktır. Müslüman gençlik için onun rol modelliğini belirtmek münasip düşecektir. Onun methedildiği durumlar aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

1. Peygamber Efendimiz şöyle buyurmuştur: "Sa'd bin Muaz'ın vefatından dolayı Rahman'ın arşı sarsıldı."¹⁶

15 Bkz. Bir grup yazarlar tarafından kaleme alınan İslam kültürü ve çağın sorunları kitabında bu sorunlara göz atabilirsiniz, (Ürdün Üniversitesi, Amman), s. 279- 281.

16 (2466) sahihi Buhari (3/43) no: (3803), sahihi Müslim, no (4/1915).

2. Hz. Peygamber (as) onun cennet ehlinden olduğunu beyan etmiştir. Enes Hazretlerinden rivayet edilen hadiste “Siz bunun yumuşaklığına mı hayret ediyorsunuz? And olsun ki, Sa’d bin Muâz’ın cennetteki mendilleri bundan daha hayırlı ve daha yumuşaktır” .¹⁷

3. Peygamber Efendimizin kavli: “göktekiler onun ölümüyle müjdelendi”.

4. Sa’d’ın annesi dışında ağlayan kadınların tamamı yalandan ağlarlar.”

5. “Sa’d bin Muâz için, daha önce yeryüzüne ayak basmamış 70 bin melek inmiştir”. Bu noktada merfu bir hadise göre Cebrâil aleyhisselâm, Peygamber Efendimize gelip dedi ki: - *Yâ Resûlallah! Bu gece senin ümmetinden vefât edip de vefâtı melekler arasında müjdelenen kimdir? Bunun üzerine Peygamber Efendimiz hemen Sa’d bin Muâz’ın hâlini sordu. Evine götürüldüğünü söylediler. Peygamber aleyhisselâm yanında Eshâb-ı kirâm’dan bazıları olduğu hâlde Sa’d bin Muâz’ın yanına gitti. Yolda süratli gitmeleri sebebiyle Eshâb-ı kirâm dediler ki: - Yorulduk yâ Resûlallah. Bunun üzerine, Peygamber Efendimiz: - Melekler Hanzala’nın cenâzesinde bizden önce buldukları gibi Sa’d’ın da cenâzesinde bizden önce bulunacaklar. Biz önce yetişemeyeceğiz, buyurarak hızlı gitmelerinin sebebini açıkladı.* ¹⁸

6. Hazret-i Ayşe (r.a) şöyle demiştir: “Peygamber ve iki dostundan sonra Müslümanların en büyük kaybı Sad’dır.”¹⁹

Sa’d, kendi hakkında şöyle beyanda bulunmuştur: “Ben üç şeyde adamım- yani gerektiği gibi davranmaktayım- bunların dışında diğer insanlardan bir ferdim, Peygamber Hazretlerinden duyduğum her hadisin Allahtan bir hak olduğunu bildim, namazımı kılar-ken başka işlerle ilgilenmedim, cenaze namazındayken ayrılana kadar söylentilerle kendimi meşgul etmedim”, Said bin Müseyyeb bunun üzerine şöyle demiştir: “Peygamber dışında bir başkasında bu özelliklerin var olabileceğine daha önce hiç ihtimal vermemiştim.”²⁰

Sa’d b. Muaz’ın belirli tutumları, Peygamber Efendimiz’e mutluluk ve müjde getirmiştir, bu davranışlardan hareketle İbn-i Hacer (r.a) onun hakkında şöyle demiştir: “İslam’da bereketi en büyük insanlardan biridir, sayısız menkıbeleri vardır.”²¹ Araştırmamızda Peygamber okulunda yetişen bu güzide sahabinin gençlere örnek olabilecek tutum ve davranışlarından bazılarına yer verilecektir:

17 (2469) sahihi BUHARİ (3/43) NO (3802), SAHİHİ Müslim no (4/1916).

18 Fezailül el sahaba, Ahmet b. Hanbel, hadis no: 1319; ibnebişeybe musannifi, el- magazi kitabı, hadis no: 31097.

19 El- zehebi, tarihulislam, el- magazi, s. 327, tabakatibnsa’d, 3/433.

20 Camiubeyani’l- ilm ve fazlihi, İbnAbdülber, hadis no: 1418.

21 İbn Hacer el- Askalani, el- isabe fi temyizi’s- sahabe, 3/86.

Bir: Allah'a davetindeki cesareti ve azmi. İslam'ı Medine ahalisi arasında benimseyen ilk kişiler arasındadır, kavminin büyüğü ve Evs Kabilesi'nin lideridir. İbn-i İshak'ın rivayetine göre Sa'd "Müslümanlığı seçtiğinde kendi kavmine şöyle hitap etti: *Ey Esheloğulları! Beni nasıl tanırız?*" Onlar da "Sen bizim efendimiz, en ileri görüşlümüz ve en güvenilir adamımızsın." dediler. Sa'd bu sözler üzerine şöyle dedi: "Ben de size söylüyorum ki, sizler de benim gibi Allah'a ve Resûlüne iman edinceye kadar, ben içinizden erkek veya kadın, hiçbir kimseyle konuşmayacağım!"²²

İki: Peygamber Efendimizin hicreti sonrası ve Bedir savaşı öncesi umreye gidişindeki yiğitlik, Abdullah bin Mesut Hazretlerinden rivayet edildiği üzere: "Sa'd bin Muaz ile Ümeyye bin Halef eskiden beri dost idiler. O'nun Mekke'deki mallarını Ümeyye bin Halef, Ümeyye bin Halef'in Medine'deki mallarını ise Sa'd bin Muaz korumakta idi. Sa'd bin Muaz umre niyetiyle Mekke'ye gitmiş, Mekke'de Ümeyye bin Halef'e misafir olmuş ve Beytullah'ı tavaf etmek istemişti. Gündüz öğle sıcağında Ümeyye, Sa'd'ı yanına alarak evden çıktı. Yolda Ebû Cehil'le karşılaştılar. Ebû Cehil Ümeyye'ye: "Kim bu yanındaki, ya Ebâ Safvan?" diye sordu. Ümeyye:-Sa'd', diye cevap verdi. Ebû Cehil, Sa'd'e hitaben: - "Dedelerinin dininden dönenlere yardım edip onları himaye ettiğiniz halde bakıyorum Mekke'de rahat rahat tavaf yapıyorsun. Şunu iyi bil ki, Ebû Safvan'la beraber olmasan evine pek selametle dönemezdin." dedi. Sa'd de yüksek sesle Ebû Cehil'e: - "Eğer sen beni tavaftan men edersen, ben de vallahi sana daha ağırını yapar, senin Medine'deki Şam ticaret yolunu keserim!" dedi. Ümeyye, Sa'd bin Muaz'ı tutarak: "Ey Sa'd! Sen bu vadi halkının büyüğü olan Ebû'l-Hakem'e karşı bağırma!" deyince Sa'd bin Muaz kızdı: "Ey Ümeyye! Sen de beni tutma, bırak. Vallahi, ben Allah'ın Rasûlü Muhammed'in seni öldüreceğini işittim, eşine geri dönüp: bana Yesribli kardeşimin ne dediğini biliyor musun? Eşi Ne dedi sana? Bana Muhammed'in beni öldüreceğini ileri sürdü dedi. Eşi, Muhammed yalan söylemez diyerek yanıt verdi, Bedir savaşı patlak verip savaşa davet çağlıkları duyulunca eşi ona: Yesribli kardeşinin sana söylediklerini hatırlamıyor musun! Savaşa daveti icabet etmek istemezken Ebu Cehil: "Sen Kureys'in eşrafındansın, eğer halk senin gitmediğini görürse onlar da gitmezler, hiç değilse bari savaşın başlangıcında bulun sonra geri dönersin" dedi, iki orduyla beraber yürüdü ve Allah onu öldürdü."²³ Burada nasıl kendi başına iken bile Mekke'de Kureys'in efendilerini yakını imanını ile tehdit ettiğini fark etmekteyiz.

Üç: Allah yolunda cihattaki tutumları: Hz. Sa'd, Bedir ve Hendek savaşlarına katılıp her iki çarpışmada da şerefli tutumunu sürdürmüştür.

a. Bu duruş Bedir Gazvesi'nde sergilenmiştir: Peygamber Efendimiz Bedir savaşında sahabe-i kirama şöyle seslenmiştir: *Ey insanlar bana tavsiye ve meşverette bulunun. Bu söz üzerine aralarında Ömer bin Hattab ve Mikdad bin Amr gibi bazı mücahirlere güzel yorumlarda bulundular, ancak Hazret-i Peygamber aynı sözü tekrarladı. Sa'd, peygamberin*

22 SiretiibnHişam, 2/40.

23 Sahihi Buhari, 2/536.

kendilerini kastettiğini anlamıştı. “Ey Allah’ın resulü sanki bizi (bizim konuşmamızı) istiyorsun?” dedi, Peygamber Efendimiz “Evet” dedi.²⁴ Bunun üzerine Sa’d Hazretleri: “Yâ Resûlallah! Biz sana iman ettik ve seni tasdik ettik. Bize getirdiğin şeyin de hak olduğuna şahadet ettik. Seni dinlemek ve itaat etmek üzere de kesin vaatlerde bulunduk. Nasıl bilersen öyle yap. Biz seninle beraberiz. Seni hak ile gönderen Allah’a and olsun ki, sen bize şu denizi gösterip dalarsan, biz de peşinden dalarız! Bizden hiç kimse geri kalmaz. Biz düşmana karşı gitmekten çekinmeyiz, harpte geri kalmayız. Allah’ın bereketiyle yürüt bizi”. Başka bir rivayette Sa’d bin Muaz’ın Nebi’ye şöyle dediği buyrulmuştur: “Belki de Ensar’ın yalnız kendi diyarlarında size yardım etmesinin hak olacağını düşünüyor ve endişe duyuyorsunuz. Ben de Ensar’ın yerine konuşup cevap veriyorum: İstediyim yere göç, istediğini kişinin ipini kes ve dilediğinin ipini uzat Malımızdan istediğin miktarda al, bize de istediğin kadar ver. Bizim için aldığın bıraktığından daha evladır ve bize emret size tabi olalım nefsimi kudret elinde tutan zata yemin ederim ki eğer bize bineklerimizden denize sürmemizi emredecek olsanız, mutlaka (gözümüzü kırpmadan) daldırırız. Bize Berkü’l-Gımad’a kadar yürümümüzü emrederseniz onu da yaparız”. Peygamber Efendimiz bu söylenenlere mutlu olmuş şöyle buyurmuştur: “Yürüyün size müjdelere olsun Cenab-ı Allah iki taifeden birini bana vaat etti, sanki kavmin ölümlerine bakar gibiyim”²⁵. Gazve bilindiği üzere Allah’ın kelimesinin yükselişiyle ve Kureyş’in hezimetini ve kibrinin kırılması ile sonuçlanmıştır. Allah’a sonsuz hamd ü senalar olsun.

b. Peygamber’le Uhud savaşına katılıp güzel bir eda sergilemiştir, ayrıca müşriklere karşı coşku ile savaşan Enes bin Nadr’a destek olmuş, çarpışmada büyük bir sabır gösterip Nebi’nin (as) öldürüldüğü söylentisini ortadan kaldıranlardan biri olarak öne çıkmıştır.

1. Hendek (Ahzab) savaşında da birçok şerefli tavır sergilemiştir: Hz. Peygamber Gatafan Kabilesi’nin savaşı bırakıp yurtlarına geri dönmesi karşılığında kendilerine Medine’nin hurmasının üçte birinin verilmesini teklif etmiş, bu yolla onlarla barış anlaşması yapmaya çalışmıştır. Siyer kitaplarındaki çeşitli rivayetlere göre savaş insanları üzerinde şiddetlenince Allah resulü, Gatafan Kabilesi liderleri olan Uyeyne bin Hısn bin Huzeyfe bin Bedr ve El-Haris bin Avf bin Ebi Harise el-Meriri’ye elçi gönderip kendisi ve arkadaşları ile savaştan vazgeçmeleri mukabilinde onlara Medine’nin yemişlerinin üçte birini vereceğini bildirmiştir. Bunun üzerine iki taraf arasında sulh icra edilmiş ve yazılı anlaşma sağlanmış ancak şahitlik, istişare ve tarafların nihai olarak iknası

24 Biat kendilerini korudukları konu ve hususlarda peygamberi de korumak icap eder, ancak Medine-i münevvere sınırlar içinde olacak ve kendi tarafından ifa etmesi lazım, ancak iş Medine haricinde Mekke ile Medine arasında Bedir mevkiinde olunca peygamber onları ikrah etmeyerek Ensar’ın rey ve görüşlerini bildirmelerini istemiştir ve orada Sa’d Hazretleri makulesini söylemiştir.

25 Heysemi, mecmau’z- zevaid: Et- Tabarani tarafından hasen senetle rivayet edilmiştir dedi.

gerçekleşmemişti. Allah resulü işi tamamlamak istemiş, Sa'd b. Muaz ve Sa'd bin Ubade'ye durumu ileterek danışmıştır. Onlar da Peygamber Efendimize: "Ey Allah'ın resulü! Bu bizim yaptığımız bir iş mi yoksa Allah'ın sana bir emri mi? Muhakkak gerçekleştirmemiz gereken bir buyruk mu yoksa senin şahsi görüşünle aldığın bir karar mı? dediler. Bunun üzerine Peygamber Efendimiz: "Hayır sizin için kendi görüşümle verdiğimiz bir karardır. Bunu asla yapacak değildim lakin Araplar tek bir ok olup size karşı atıldılar ve her taraftan üstünüze geldiler. Belli bir zamana kadar bu yolla size karşı güçlerini kırmak ve azaltmak arzusundayım" buyurdu. Sa'd bin Muaz Hazretleri: "Ey Allah'ın resulü biz kavim olarak eskiden Allah'a şirk koşup putlara tapardık. Yüce Allaha ibadet etmeyip O'nu tanımamaktaydık. Gatafan misafirlik yahut satış dışında buradan bir hurma tanesi yemeyi aklından geçiremezdi, Allah bize İslam'ı ikram edip onunla bizi hidayete erdirip senle ve İslam'la izzetli kıldıktan sonra mı onlara mallarımızı verelim? Allaha yemin olsun buna hiç ihtiyacımız yok. Allah bizim ve onların arasında hüküm verene kadar kılıçtan başka kendilerine verilecek hiçbir şeyimiz yoktur" dedi. Allah'ın resulü ise "O zaman mesele sana kalmıştır, senin dediğin olsun" buyurdu. Bunun üzerine Sa'd bin Muaz Hazretleri sahifeyi eline alıp yazılanları yok etti ve sonrada "Hadi davransınlar! Bize karşı ellerinden geleni artlarına koymasınlar" dedi.

2. Gazve esnasında Medine kabileler ittifakı tarafından kuşatıldığında Yahudilerin gösterdiği ihanete karşı sergilediği büyük duruş da mutlaka belirtilmelidir. Hz. Ayşe'nin rivayetine göre "Ahzab (Hendek) günü Sa'd b. Mu'az (ra) [Kureyş'ten İbnu'l-Arika'nın attığı bir okla] koldaki ana damardan vurulmuştu²⁶, böylece damarı kesilmiş oldu, bunun üzerine Peygamber onun tedavisi için mescitte bir çadır kurdu, böylelikle onu rahatça ziyaret edebiliyordu. Allah'ın resulü hendekten döndüğünde silah bırakıp yıkandı, Cebrail aleyhisselam başını tozdan silkerek ona göründü "Silahı mı bıraktın? Biz hala silah kuşanmaktayız, onlara karşı çık" dedi, Allah'ın resulü: Nereye? buyurdu. Beni Kurayza'ya işaret eder, Allah'ın resulü onlarla savaşır ve dize getirir, ancak Allah'ın resulü hükmü Sa'd'dan ister, Hz. Sa'd "Ben, onlar hakkında savaşçıların boyunlarının vurulmasına; malların Müslümanlar arasında taksim edilmesine, çocuklarla kadınların ise esir alınmasına hükmettim". Hişam babam dedi ki bana haber verildi ki peygamberimiz şöyle buyurdu: "Sa'd onlar hakkında, Allah Teâlâ'nın verdiği hükmüne uygun hüküm vermiştir" dedi.²⁷

3. Allah'tan başka dost ve mevla edinmekten son derece uzak oluşu: Bu vasıf, yine Hendek ve Beni Kurayza hadiseleri ile bağlantılıdır, Evs Kabilesi, peygamberden Kurayza hakkında hüküm verecek adamın kendilerinden ol-

26 Kolun ortasında olup kesildiği takdirde kan durmamaktadır.

27 Sahihi buhari, 3896.

masını istemiş ve Hazret-i Peygamber de Sa'd bin Muaz'ın hüküm vermesini teklif etmiştir. Bunun üzerine Evsliler kabul ettiler. Hazreti Sa'd o esnada hasta olarak çadırda kalmaktaydı ve Evs'liler ona: Ey Eba Amr! Dostlarına iyi davran! Allah'ın elçisi onlara karşı iyi davranman için seni bu hususta görevlendirirler diye seslendi. Sa'd bunun üzerine: "Sa'd için Allah'ın emirlerinde kınayanın kınayışına aldırılmamak vakti geldi" dedi, Allah resulü ve Müslümanlara doğru ilerledi.

Allah resulü: Büyüğünüz, efendiniz geliyor. Ayağa kalkın, onu karşılayın buyurdu: Evsliler ayağa kalktıktan sonra şöyle söylediler: *Ey Eba Amr! Allah'ın resulü, dostların hakkında hüküm beyan etmek gayesiyle seni söz sahibi yaptı, onlara iyi davran.* Sa'd bin Muaz: "Allah'ın ahdi ve misaki üzerine benim verdiğim hükmü kabul edeceksiniz" dedi ve Evsliler buna rıza gösterdiler ve Sa'd, buluş çağına eren erkeklerin boyunlarının vurulmasına; malların Müslümanlar arasında taksim edilmesine, çocuklarla kadınların ise esir alınmasına hükmetti.²⁸

3. Peygamberin namusunu savunması: Allah'ın resulü minberde İfk olayıyla ilgili Müslümanlara "Ey Müslümanlar cemâati! Âilem aleyhindeki iftirasıyla beni üzüntüye düşüren bir şahsa karşı bana kim yardım eder? Hâlbuki vallahi ben, ailem hakkında hayırdan başka bir şey bilmiyorum. İftiracılar öyle bir adamın ismini de ileri sürdüler ki, ben onun hakkında da hayırdan başka bir şey bilmiyorum" hitap eder ve Sa'd bin Muaz "Ey Allah'ın Resulü, sana ben yardım edeceğim. İftiracı Evs kabilesinden ise, ben onun boynunu vururum. Eğer Hazrecli kardeşlerimizden ise, bize emredersin, emrini yerine getiririz" der.²⁹

Bu olay onun Allah Resulü'ne karşı olan sevdasında ne kadar derinlere daldığının apaçık göstergesidir. Onun Allah Resulüne karşı olan sevgisi, Resullullah'ı rahatsız edecek bütün unsurlardan arıdır. Şüphesiz ki Allah Resulü, eşi Hz. Aişe'nin Safvan b. Muattal'a ilgisi olduğu yönünde münafıkların iftirasından dolayı çok eziyet görmüştür. Sa'd, yine Allah'ın resulüne destek vermiş ve kendisinin hiç eğilip bükülmeden hakkın yanında olduğunu gösteren bir tutum içinde olmuştur.

Bu büyük sahabenin sonuyla ilgili, siyer kitaplarında kendisine isabet eden oktan yaralandığını ve yarasının kuruyup iyileşmeye başladığı nakledilmiştir.³⁰ Sa'd, "Yâ Rabbi! Eğer Kureys'le aramızdaki harp devam edecekse ben hayatta kalayım. Senin Peygamberine eziyet eden, onu yalanlayan bu adamlarla harp etmekten hoşlandığım kadar başka bir şeyden hoşlanmıyorum. Eğer aramızdaki harp sona eriyorsa beni şehadet mertebesine yükselt" duasında bulundu ve kanlar göğsün üst tarafından fışkırmaya başlayıp mescitte Beni

28 Es- sirettü'n- nebeviyye, İbnHişam, s. 240.

29 İfk olayına dair Hz. Aişe'nin uzun hadisinin bir parçası, sahihi Buhari, no: 3910.

30 Yani kuruyup neredeyse iyileşeceğini.

Gaffara ait olan başka bir çadırı sıçradı. Bunun üzerine onlar da “ Ey çadır ahalisi sizin taraftan bize gelen ne olabile ki? ” seslendiler. Sa’d’ın kanı akmağa devam etti ve vefat etti.”³¹ Kureyş’in Peygamber Efendimize karşı savaşının sürmesi halinde hayatta kalma yoksa vefat etmek isteğinden bulunan Sa’d’ın ölümüyle beraber Müslümanlar ve Kureyş arasında harp olmayacağı sonucu çıkarılmıştır. Gerçekten de onun dileği tahakkuk etmiştir. Hendek Savaşı’ndan sonra Hudeybiye Antlaşması yapılmış ve akabinde Mekke fethi gerçekleşmiştir. Tüm bu vakaların arasında Kureyşle çarpışma olmamıştır ve bu da Sa’d’a (r.a) bahşedilen bir keramettir. Peygamber Efendimiz, Sa’d’ın ölümüne aşırı hüzünlenmiş, onun vefatından ötürü Rahmanın arşının sarsılıp titrediğini bildirmiştir. Hz. Cabir’den (r.a) rivayet edildiğine göre “Sa’d bin Muaz’ın vefatından dolayı Rahman’ın arşı sarsıldı”³² dediğini nakletmektedir.

Otuz yedisini aşmamış ve Müslümanlığı yalnızca altı yıla sınırlı olan bu sahabinin hikâyesinde dikkatimizi şu çekmektedir: Sa’d; ölümünden dolayı Rahman’ın arşının sarsılmasına yol açacak yüksek bir mertebeye kesin inanç, dine bağlılık ve mümtaz tavirler ile ulaşmıştır. Bu konuma Yüce Allah’a olan sevgisini, O’nun resulünü ve dinine olan bağlılığını önde tutarak gelmiştir. O makamı İslam ve Müslümanların iyiliğini isteyerek gösterdiği yüksek gayret ve girişimciliğiyle, hak yolunda kararlılığı ve Allah’ın diniyle iftihar duymasıyla elde etmiştir. Allah’a, resulüne ve Müminlere sadakat ve bağlılığını, onların dışındakilerden uzak durmasını gördük.

Hz.Aişe Sa’d’ın vefatıyla ilgili şunu bize nakleder : “*Muhammed’in nefisini kudret elinde olan Allah’a yemin ederim ki odamdayken Ömer’in ağlamasını babamın ağlamasından ayırt edemedim*”.³³

31 (1769) sahihi Buhari (3/119), sahihi Müslim no: (3/1390 – 1389).

32 İbnKuteybe: (2466) sahihi Buhari (3/43) no: (3803), sahihi Müslim no (4/1915).

Buradaki sarsılma başakların söylediği arşın hareketi değil, buradaki sarsılma gıpta ve müjdelenmek anlamındadır, falan kimse iyilik için sarsılır yani müjde ve sevinç olarak telakki eder ve falan kimse övünç duyduğunda sarsılır ve titrer yani rahatlık ve talakat hisseder, atasözünde geçtiği üzere: falan kimse çağırıldığında sarsılır ve sual edildiğinde eksilip titrer, Ebü’l – esveded- düeli’ye göre yemeye davet edildiğinde sarsılır yani rahat ve sürür duyar ve bir ihtiyaca icabet etmesi istenildiğinde titrer yani icabet etmeyerek talakat göstermez, bu hadiste ihtizaz bu anlamı taşır.

33 .Bkz. Türlü hadislerin Tavili kitabı, (el- mekteb el- İslami, 1999, s. 385, cumartesi günü <http://www.saaaid.net/Doat/musleh/96.htm>Musleh bin zuveyd el- Etibi, 20.10.2018, saat 10.40.

İKİNCİ BÖLÜM

Genç Alim Örneği: Zeyd b. Sabit

Evet konumuzu oluşturan önemli şahsiyet Zeyd b. Sabit'e (r.a) gelelim. Medine'de Hz. Peygamber'in dayılarının mensup olduğu Ben-i Neccar'dan olan bu genç, hicret sırasında on bir yaşındadır. O, başka delikanlılara benzememekte, onlardan çok farklı özellikler taşımaktadır. Siyer kitaplarındaki anlatıya göre Allah resulü ile Bedir ve Uhud savaşlarına katılmak istemiş ancak Peygamber Efendimiz'in (sav) henüz çok küçük olduğu gerekçesiyle kendisini geri çevirmiştir.³⁴ İslam'ın ilk önemli gazvesine katılmaktan men edilen Zeyd, ihtiyaç duyulan başka sahalarda ümmete ve dine hizmet sunmaya yönlendirilmiştir. Böylece o rotasını ilme çevirmiş, varlığını Allah'ın kitabını ezberlemeye ve belletmeye, öğretmeye adanmıştır. Kuşkusuz Nebi tarafından cihada alınmamasından dolayı üzülmüştür. Ancak bu konuda küçük ve yetersiz bulunması onu seçkin bir sahabe mertebesine ulaşmaktan alıkoymamış, taşıdığı cevherleri, potansiyel ve yeteneği öz güven ve ilim tahsilindeki ciddiyetiyle besleyerek müstesna bir konum elde etmiştir. Bu devrede Zeyd'in arzu ve emelleri Yüce Allah'a dair inancından kaynaklıdır. Dehası; istidadı ve çalışkanlığını ortaya koyan Zeyd, Hz. Peygamber tarafından kendisinin yakın çevresine alınmış ve vahiy kâtipleri arasına katılmıştır. Komşu ülkelerle mektuplaşmalar gerçekleştirmesi için başka diller öğrenmeye teşvik edilmiştir. Bu hadise Zeyd b. Sabit'ten şu şekilde nakledilmektedir: *"Ben küçükken Hz. Peygamber'e getirildim, benim hakkımda insanlar 'Bu Neccaroğullarından bir gençtir, On yedi sure okumuştur' dediler. (Bu Hz. Peygamber'in hoşuna gitti) Nebi (as) bana : 'Ey Zeyd, Yahudilerin yazısını öğren. Çünkü Allah'a andolsun ben, Yahudilerin benim için yazdıklarına güvenemiyorum' buyurdu. Ben de on beş gece içinde İbranice okuma ve yazmayı öğrendim. Yahudilerin Resulullah'a gönderdikleri mektupları Arapça okuyor, cevapları İbranice yazıyordum."*³⁵

Zeyd b. Sabit'ten konuya dair aktarılan başka bir rivayet de şudur: *"Bir gün Peygamberimiz (asm) bana 'Sen Süryani lisanını güzelce biliyor musun?' buyurdu. "Hayır, bilmiyorum." deyince, Peygamberimiz (asv), "Öyleyse, bu dili öğrenmeye çalış. Zira bize Süryanice yazılar geliyor." buyurdu. Ben de Süryaniceyi on yedi gün içinde öğrendim."*³⁶

Hz. Zeyd, Peygamber'in yanından ayrılmamış ve ona Allah tarafından inenleri öğrenmiştir. Hz. Nebi'nin öbür âleme irtihalinden önce Cebrail'e Kur'an'ı arz ettiği son mukabele devrinde onun yanında bulunmuştur. Bundan dolayı Zeyd'in Kur'an'ı son şekliyle öğrenip nazm-ı celilin tamamını Hz. Peygamber'e nihai şekliyle okuduğu

34 Uhud savaşına katıldığı söylenir, ayrıca katıldığı ilk gazve Ahzap savaşı olduğunu söylenmekte, Bkz. El- isabe fi temyizi's- sahabe, 1/561.

35 Tirmuzi, el-CÂMÎ'U's-SAHÎH, no: 2715, ebudavud, es- sünen, no: 3645, Ahmet, el -müsned, no: 21658, Bkz. Silsiletü'l-e'ĥâdi'si'ş-Şa'ĥi'ĥa ve şey'ünminihî'ĥihâ ve fevâ'idihâ, el- elbani: 187.

36 Siyeru'l-ami'n- nübela, 430- 432.

düşümlenmektedir. Söz konusu kanaat tercihli ve doğru olması yüksek ihtimal bir görüştür. Zeyd vefatına değin insanlara Kur'an'ı öğretmiştir.

Hız. Ebu Bekir (r.a) döneminde Kuran'ın toplanmasına öncülük eden Hız. Zeyd, Hız. Osman döneminde Kur'an nüshalarının çoğaltılmasında görevli bulunmuştur. Bu durum halifelerin ve sair sahabe'nin kendisine olan güvenini göstermektedir, zira böylesi bir itimat olmasa onun söz konusu büyük vazifeleri üstlenmesi pek mümkün değildir. Bilindiği üzere Allah resulü (sav) vefat ettiğinde Kuran-ı Kerim henüz bir mushafta cem edilmemişti, sahabe-i kiramın kalp ve zihinlerinde dağınık haldeydi, bazı sahabilerin yanındaki ayet yazılı sahifelerde düzensiz bir biçimde bulunmaktaydı.

Hız. Ebu Bekir döneminde Ridde/dinden dönme savaşları yaşanmıştır. Bu muharebelerde hafız ve kari olan pek çok kişi şehit düşmüştür. Bu durum Hız. Ömer'in (r.a) dikkatini çekmiş, halifeye korku içinde giderek kendisinden Kuran-ı Kerim'in toplamasını talep etmiş ve ona *Kur'an okuyucularının başka bölgelerde de şehit düşmeleri ve böylelikle Kur'an'ın bir kısmının yok olmasından yana duyduğu korkuyu* bildirip Kur'an'ın bir kitap halinde toplaması tavsiyesinde bulunmuştur. İlk başlarda Hız. Ebu Bekir bu isteği geri çevirmiş ve Hız. Ömer'e *"Resulullah'ın yapmadığı bir işi nasıl yapabilirim?"* demiştir. Ancak Hız. Ömer'in ısrarlı tavırları, bu hususun önemine dönük vurguları ve onun sünnete muhalif bir çaba değil, aksine hayır bir iş olduğunu anlatması neticesinde ve Yüce Allah'ın Hız. Ebubekir'in kalbini bu işe ısındırması ile birlikte Hız. Ebubekir, teklifi kabul etmiştir.

Halife, Zeyd b. Sabit'ten bu görevi üstlenmesini istemiş ve *"Sen genç, dinç, zeki bir adamsın. Seni (din hususunda) itham edemeyiz. Resulullah'ın da vahiy kâtibi idin. Benim görüşüm, Kur'an metnini senin toplamandır."* demiştir. Zira ondaki bu meziyetler başka kimsede bulunmamaktadır, üstelik Hız. Peygamber'in (sav) Kur'an'ı Cibril-i Emin'e son defa arz ettiği yılda onun yanı başındadır.

Zeyd'in ilgili isteğe yanıtı, öncelikle Hız. Ebu Bekir'in konuya dair ilk düşüncelerine benzerlik arz etmişse de Allah Teala gönlünü Kur'an'ın toplanması fikrine açmış, böylelikle bu genç sahabe söz konusu ağır mesuliyetin altına girmiştir. Onun ilgili vazifenin büyüklüğüne dair ifadeleri şu şekildedir: *"Vallahi bir dağı yerinden başka bir yere taşımamı isteselerdi, Kur'an'ı toplama mes'uliyeti kadar bana ağır gelmezdi".³⁷*

Kur'an'ın toplanması hadisesinin tamamı ve ondaki her bir detay oldukça önemli olsa da konumuzu esasen Hız. Ebu Bekir ve Hız. Ömer'in Zeyd hakkında vurguladığı sıfatlar ilgilendirmektedir. Allah hepsinden razı olsun. Düşünün ki bu ulu emanetin yüklenilebilmesi ve o yüce işin yapılması için ondan yani Zeyd'den başkasını bulama-

37 Bu hadis sahihi Buhari'de rivayet edilmiştir, no: 4603 – 4604, Bkz. Aziz kitabın ulümünde veciz kitap, Muhammed Hazır EL – MECALİ, s. 127.

dılar. Çünkü onda gençlik gayreti, üstün ve belirgin bir akıl, oturmuş bir şahsiyet ve vahiy kâtipliği benzeri özellikler vardı. Onun ilminin kuvvetine ve erdemliliğine uzak yakın herkes şahit olmuştu. Nitekim İbn Abbas (r.a), Zeyd hakkında şöyle demiştir: "Hazreti Muhammed'in ashabından ileri gelenler, Zeyd b. Sabit'in ilimde derinleşenlerden olduğunu bilmişlerdir."³⁸

Hiz. Osman döneminde Hiz. Zeyd'in Kuran-ı Kerim'in çoğaltılmasında üstlendiği görev oldukça mühimdir, Buhari'nin *Sahih*'inde olay özet olarak aşağıdaki biçimde nakledilmiştir:

"Ermenistan ve Azerbaycan'ın fethinde Şam ve Irak halkı ile beraber cihat eden Huzeyfe bin Yeman Hiz. Osman'ın yanına gitti. Kur'an'ın muhtelif şekillerde okunması hakkında korkularını dile getirerek şöyle dedi: 'Ey müminlerin emiri! Yahudi ve Hristiyanların kitaplarındaki ihtilafa benzer bir ihtilaftan bu ümmeti kurtar.' Bunun üzerine Hiz. Osman Hiz. Hafsa'ya (r.a) 'Bana mushafı gönder, çoğaltalım, sana iade ederiz' dedi. Hafsa nüshayı Osman'a gönderdi. Osman, Zeyd bin Sabit, Abdullah bin Zübeyr, Said bin El-As ve Abdurrahman bin Haris bin Hişam'a mushafı yeni nüshalara aktarmalarını buyurdu. Kureyşli üç kişiye şöyle dedi: 'Kur'an hakkında siz ve Zeyd bin Sabit arasında ihtilaf çıkarsa onu Kureyş lisanıyla yazınız çünkü Kur'an onların diliyle inmiştir.' Kurul bu emri uyguladı, istinsah işi biter bitmez Hiz. Osman tüm sayfaları Hafsa Hazretlerine geri yolladı ve devletin her bir tarafına yazdırdıkları mushafı ulaştırdı. İstinsah edilen Kur'an dışında bulunan tüm sahife veya mushaf parçalarının yakılmasını emretti."³⁹

Zehebî, Hiz. Zeyd'in sahip olduğu birtakım üstün özellikleri *Siyeru A'lami'n- Nubela* adlı eserinde zikretmiştir. Bu özelliklerden biri Şa'bi'den rivayet edilen şu sözde vurgulanmıştır: "Zeyd iki hususta insanlara galip gelmiştir: Feraiz ve Kuran-ı Kerim." Zeyd'in hilafet tartışmalarındaki uzlaştırıcı bir tutumu mevcuttur, Ebu Said'den (r.a) aktarıldığına göre halifenin kim olacağı hususunda şöyle tartışmalar cereyan etmiştir: "Allah resulü vefat ettiğinde Ensar'ın hatipleri bir hutbe irat etmiş ve şöyle demişlerdi: 'Bizden bir yönetici sizden de bir yönetici olsun.' Bunun üzerine Zeyd bin Sabit, 'Allah'ın resulü, muhacirlerden bir neferdi ve bizde onun Ensar'ı idik. İmam yine muhacirlerden olur, biz de onun Ensar'ı oluruz.' dedi. Hiz. Ebu Bekir bunun üzerine cevaben: 'Ey Ensar topluluğu! Allah sizin iyiliğinizi versin ve konuşmacınızı hayırla sabitlesin. Başka bir söz konuşsaydınız sizinle bizim aramız sulh olmazdı' dedi."⁴⁰

Mesruk ise Zeyd'in fazileti hakkında şöyle demiştir: "Allah resulünün ashabi arasında fetvaya ehil olanlar şunlardı: Ömer, Ali, İbn Mes'ud, Zeyd, Übeyy, Ebu Musa." Şa'bi'nin ko-

38 El - zehebi, *Siyeru A'lami'n- nübela*.

39 Sahihi Buhari, no: 4604.

40 El - zehebi, *Siyeru A'lami'n- nübela*, 28/25.

nuya dair başka bir değerlendirmesi ise “Kadılar dördtür: Ömer, Ali, Zeyd ve İbn Mesud” biçimindedir. Kasım bin Muhammed’in Zeyd’e ilişkin ifadesi ise aşağıdaki şekildedir: “Hz. Ömer Medine dışına yaptığı her yolculukta Zeyd’i arkasında vekil olarak bırakmıştır.” Allah hepsinden razı olsun.

Salim, Hz. Zeyd’in cenazesinden bir kesit anlatmaktadır: “Zeyd bin Sabit’in vefat ettiği gün İbn Ömer ile beraberdim, ona: ‘Bugün insanların bilgini öldü’ dedim, İbn Ömer cevaben: ‘Allah’ın rahmeti onun üzerine olsun, o daha Ömer’in hilafetinde insanların âlimi ve büyüğüydü, Ömer ashabı vilayetlere dağıtmış ama kendi reyleri doğrultusunda fetva vermelelerini yasaklamış, Zeyd’i ise Medinelilere fetva versin diye burada tutmuştu.’ dedi.” Süleyman b. Yesar’dan nakledildiğine göre Hz. Ömer ve Hz. Osman feraiz (miras hukuku), fetva, kuraat ve kaza işlerinde Zeyd’in önüne kimseyi geçirmezlerdi.

O, ilim talep ederken dışını turnağına takan bir gençti. O, yola Kur’an-ı Kerim ile başladı, Yüce Allah da onun kadrini yüceltti ve ona ihsan eyledi. Nitekim sevgili Peygamberimiz bir hadis-i şeriflerinde şöyle buyurmaktadır: “Allah Kur’an’la bazı kavimleri yükseltir; bazılarını da alçaltır.”⁴¹ Zeyd, Cenab-ı Allah’a ihlaslı bir kul, dürüst ve azimli bir kişi oldu. Böylece vahiy kâtipliğine layık görüldü, Hz. Ebu Bekir hilafetinde Kur’an-ı Kerim’in toplanmasında büyük rol oynadı. Hz. Osman döneminde Kur’an’ın istinsahı yani çoğaltılması görevini üstlendi, Allah resulünün (sav) sahabeti arasında yüce bir makam ve mertebeye nail oldu.

Üçüncü Bölüm Lider Genç Örneği: Usame bin Zeyd Hazretleri

Usame b. Zeyd b. Harise’dir. Ebu Zeyd veya Ebu Muhammed künyesi ile anılır. O, Allah resulünün azatlı kölesi ve dostunun oğludur. Peygamberlikten sonra dünyaya gelmiş, Nebi’nin gözetimi altında bir hayat sürmüştür. Usame’nin (r.a) aktardığına göre Hz. Peygamber, Usame ve Hasan’ı yanına alıp: “Ey Allah’ım bunların ikisini de sev! Ben her ikisini de seviyorum” buyururdu. Küçük yaşından ötürü Hz. Peygamber Uhud savaşına katılmasını istememiştir Hz. Peygamber, İfk olayında kendisine danışmış ve o da Hz. Aişe’yi (r.a) övmüş, “Ey Allah’ın resulü! Aileniz hakkında hayırdan başka bir şey bilmem” demiştir. Rivayetlere göre Hazret-i Peygamber savaşa katılmadığı zamanlarda silahını Usame’ye yahut Hz. Ali’ye verirdi. Hz. Peygamber onu bineğinin terkisine alırdı. Usame annesine karşı çok iyilik yapan bir evlattı, imkanları dahilinde kendisinden istenen her şeyi getirir, annesinden hiçbir şeyi esirgemezdi.

Hz. Aişe onun hakkında şöyle söyler: “Allah resulünü ‘Her kim Allah ve resulünü seviyorsa Usame’yi de sevsin’ derken işittim. Bu sözden sonra Usame’yi hor görmek kimseye yaraşmaz.”⁴²

41 Sahihi Müslim, no: 1407.

42 El – zehebi, SiyeruA’lami’n- nübela, 2/499.

Allah yolunda cihat konusunda Usame'nin tecrübelerine ilişkin şu bilgiler verilebilir: Hz. Peygamber (sav) onu Beni Cüheyne kabilesinin el- Hirka adlı merkezine bir bölük askerle beraber göndermiştir. Ayrıca onun Huneyn savaşında Hz. Peygamberle beraber sebat eden az sayıda kişiden olduğu nakledilmiştir. Ancak bu araştırmada üzerinde yoğunlaşmak istediğimiz rol farklıdır. Araştırmada işlenen deneyim değişiktir, yalnız meslek ve yetki alanı değil; gençlere rol model olması bağlamında çeşitli açılardan Usame masaya yatırılmaktadır. Konu direkt Usame bin Zeyd ile ilgili değil, Peygamber'in eylemiyle bağlantılıdır. Burada genel bir konuya ışık tutmak istenmektedir: Bilindiği üzere Hz. Muhammed (sav) onu "Usame ordusu" veya "Usame seferi" namı orduyu kumanda etmekle görevlendirmiştir. Rivayetlere göre bazı insanlar, Usame'nin emirliğini kötölemişler, bunun üzerine Hz. Peygamber şöyle buyurmuştur: *"Emirliğini kötülüyorsanız şayet bundan önce babasının emirliğini de kötölemiştiniz Allaha ant olsun ki o emirliğe layıktı ve o benim en sevdiğim kişidir. Ondan sonra en sevdiğim insan budur (Usamedir)."*⁴³

Usame genç yaşına rağmen çok güçlü bir imana sahiptir, Cenab-ı Allah, Hz. Peygamber ve müminlere karşı güçlü bir bağlılık hissi vardır. Zeki ve mütevazıdır. Nebi (as) 'Allah katında en değerli olanınız, O'na karşı gelmekten en çok sakınmanızdır' prensibini kendisi ile hayata geçirmiş ve fetih yılında Mekke'ye beraber girmişlerdir. Bu bağlamda Müslümanlar arasında eşitlik prensibine dair Usame bin Zeyd'in başrolde bir kısma bulunmaktadır: Kureyşlilerin Mahzumoğulları koluna mensup soylu bir kadın nasılsa bir hırsızlık yapmıştı. Kadının ailesi (yakınları) (verilecek cezanın iptali için) bu meselede Allah resulüne (sav) kimin aracılık edeceğini görüştüler ve Allah resulünün (sav) çok sevdiği Usame bin Zeyd'in (ra) bu işi yapabileceğini kararlaştırdılar. Hz. Usame durumu Allah resulüne (sav) ifade etti. Allah resulü (sav) *"Sen kötülükleri önlemek üzere Allah'ın koymuş olduğu cezalardan bir cezanın affı hakkında mı benimle konuşuyorsun?"* buyurdu. Sonra Allah resulü (sav) ayağa kalktı ve şöyle konuştu:

*"Sizden önceki insanları helâk eden onların içlerinden şerefli ve soylu birisi hırsızlık ettiği zaman onu cezasız bırakmaları, içlerinden fakir ve zayıf biri hırsızlık edince de onun hakkında ceza uygulamaları idi. Muhammed'in varlığı, elinde olan Allah'a yemin ederim ki; Fâtıma bin Muhammed hırsızlık edecek olsa, muhakkak onun da elini keserdim!"*⁴⁴

Usame b. Zeyd'in genç İslam devletine karşı süregelen Bizans tehdidini savuşturmak amacıyla kurulan ve büyük sahabelerinde içinde yer aldığı ordunun başına Hz. Peygamber tarafından komutan tayin edilmesi, onun hayatına ilişkin öne çıkan

43 El- İsbabe fi temyizi's- sahabe, 1/31.

44 Sahihi Buhari, no: 3475, sahihi Müslim, no: 1688.

tecrübedir.⁴⁵ Burada ders alınacak nokta, bizzat Usame'nin seçilmesidir. Hz. Peygamber'in, onun Mute savaşında şehit düşen Zeyd'in oğlu olmasından ötürü böyle bir tayin gerçekleştirmesi muhtemeldir. Ancak ben daha ileri giderek, Hz. Peygamber büyük sahabilerin de yer almalarına karşın böylesi bir ordunun başında Usame'yi görmek ısrarının arka planında gençlerin rolünü desteklemek isteği bulunduğu görüşümdedir. Bu olay birçok ders barındırmaktadır, ilgili dersler arasında en önemlisi gençlere hayatta yer vermek, iş sürecinde kendilerine güvenmelerini sağlamak ve emirlik ve liderlikle ilgili yaşa bağlı gelenekleri sonlandırmak gibi hususlar vardır. Kuşkusuz bir gençteki özellik, büyüklerde olmayabilir, dolayısıyla gençlerin enerji ve kapasitesini keşfetmek zarureti bulunmaktadır.

Usame'de var olan güven imanla dolu arzularını desteklemekteydi. O, yolunda hiç tereddüt etmedi, duraksamadı, aksine görevine kararlılıkla ilerledi ve sorumluluğu kaldırdı. Özgüven sahibi olmak, züht ve ahlak bahanesiyle ihmal edilemeyeceği gibi bazı noktalarda elzemdir. Allah resulü kendisini Hz. Ebu Bekir ve Hz. Ömer'in yer aldıkları ordunun başına getirmiştir. Onun vefatına kadar görevinin başındadır ancak hareket edememiştir. Hz. Ebu Bekir, Nebi'nin emri doğrultusunda Usame'yi Şam'a göndermiştir. Sahabe, dinden dönen kabileler sorununa karşılık vermek amacıyla onun ordusunun yollanmasına karşı çıkmışlardır. Hz. Ebu Bekir peygamberimizin ölmeden önce bayrağını teslim ettiği ordunun yürümesinde ısrarlıydı ve bunda büyük bir hayır vardı. Hz. Ebu Bekir, yürüyerek at üstündeki Usame'yi ve İslam ordusunu bizzat uğurladı. Bunu gören Usame : *"Ey Allah resulünün halifesi ya bineğe binersin ya da ben de atımdan ineyim"* dedi. Hz. Ebu Bekir ise şöyle cevapladı: *"Vallahi inmeyeceksin vallahi binmeyeceğim bir saat Allah yolunda ayaklarımı toprak ve toza katsam bana ne zarar gelir."* Allah resulünün halifesi, ondan Ömer bin Hattab'ın yanında olması için izin istedi ve *"Bana yardımcı olacağını düşünürsen Ömer'i bana yardımcı bırakabilirsin"* dedi. Usame o tarihlerde 18 yahut bazı rivayetlere göre 20 yaşında idi.⁴⁶

Hicretin elli dördüncü yılında Muaviye'nin hilafetinin son demlerinde rabbiyle buluşmak üzere 75 yaşında Medine-i Münevver'e ruhunu teslim eden Usame, iyi ve muttaki bir kuldu.

Önceden bahsettiğimiz üzere Usame'nin yaşam deneyimi siyah tenli, çökük burunlu ve Allah resulünü hizmetçisinin oğlu olmasına rağmen Hazreti Peygamber'in, onu içinde büyük sahabelerinde yer aldığı bir ordunun başkomutanı kılmasıyla farklılaşmıştır, o böylesi bir ikrama mazhar olmuştur. İslam görünüşe değer biçmez, çevher

45 Bu olaya işaret eden birçok siyer kitap vardır, Bkz.El- İsbabe fi temyizi's- sahabe, 1/31, on sekiz ve yirmi yaş arasında olduğu zikredilmekte. İbn-i Hacer, peygamberin vefat ettiğinde Usame'nin yaşı ile ilgili ihtilaf mahalli.

46 Bkz. El - zehebi, Siyeru'l- lami'n- nübela kaynağında hayatı.

ve görev aşkı esastır. Peygamber Efendimizin buyurduğu üzere bu genç liderliğe layıktır. Ümmetin kavraması gereken husus şudur: Gençlerimize güven vermek, onları aşağılayıcı bakıştan sakınmak ve kendilerinde var olan ve faydalanmamız icap eden potansiyel ve enerjiyi ortaya çıkarmaya uğraşmak esastır.

Hız. Peygamber, dinimizin yüce prensiplerini vurgulamaya çalışmıştır. İman ve yetenek önünde renk ve ırk engel teşkil etmemektedir. Resulullah'ın Mekke fethinde Kâbe'ye adım atarken bir yanına Usame bin Zeyd'i diğer yanına Bilal bin Rebah'ı alarak (sav) cahiliye geleneklerini ve sathi değerlerini yerle bir etmek yanında İslam'ın yüce ilkesi "*Allah katında en değerli olanınız, O'na karşı gelmekten en çok sakınmanızdır*" buyruğunun vurgulamak istediğini düşünmekteyim. Siyah tenli ak yürekli bu gençlerle birlikte kutsal beldeye girişini kasıtlı bir fiil olarak değerlendirmekteyim Bu işi planlı olarak gerçekleştirmesini uzak bir ihtimal olarak görmemekteyim.

Gençler, sahip olduğumuz derin manalara inebilmek ve Yüce Allah'la olan ilişkilerimize bakarak O'nun katında gerçek değerimizi anlayabilmek için şekil ve görünüşlere değil; değerlere ve ilkelere odaklanmalıdırlar. Biraz durup düşünerek kendimize ashabın o yüce mertebelere nasıl ulaştığını sormalıyız. Bu soruya verilecek yanıt sadece ve sadece ihlas ve yüksek gayrettir, söz konusu iki özellikle sahabe dünya ve ahirette yüksek dereceler elde etmişlerdir.

Sonuç ve Sonuçlar

Rol modellik meselesi sahabe-i kiramla beraber sona ermemiştir. Tarih boyunca ümmeti kalkandıran yükseklere ve şerefe sevk eden liderler çıkmıştır. Bizler İstanbul'dayken bu vesileyle şehrin ulu fatihi Fatih Sultan Mehmet Han'ı anmak yerinde olacaktır. O, Osmanlı geleneğine uygun olarak on bir yaşında bir sancağı yönetmek, küçük yaşta ve hatta çocukluk çağında idareciliği öğrenmek amacıyla Amasya'ya gönderilmiştir. Babası tarafından yollanan muallimler vasıtasıyla İslam ve Kur'an-ı Kerim'in öğretileri ile yetişmiştir. Hocası Ak Şemseddin'in ellerinde eğitimini tamamlamıştır. Fatih'in hocası, onda Bişr el-Ğanevi'den (ra) aktarılan "*İstanbul mutlaka fethedilecektir. Onu fetheden komutan ne güzel komutan, o ordu ne güzel ordudur*" hadis-i şerifinde kastedilen kişinin kendisi olduğuna dair bir kanaat filizlendirmiştir. Bu durumun Fatih Sultan Mehmet Han'ın şahsiyetinin oluşumunda ve gelişiminde büyük tesire sahip olduğunu söylemek mümkündür. Bu mütevazı araştırmanın bitiminde aşağıdaki sonuçların ortaya konulması gerekli bulunmuştur:

1. Gençler genel olarak hayat ve özellikle İslam dini açısından faal ve önemli bir unsur anlamına gelmektedir. Gençlik doğru şekilde kullanılması gereken bir zaman dilimidir.

2. Allah'a duyulan köklü bir imandan özgüven doğmaktadır. Mümin, ilkelere için yaşayan insandır, o bencillik ve hevadan kurtulmalı, özgürleşmelidir. Bu takdirde Yüce Allah onu gözetecek, kollayacak; kul, Allah ile birlikteliğin izzetini, tadını tam olarak hissedecektir.

3. Gençlik, doğası ve kimi özellikleri bakımından diğer yaş gruplarına nazaran daha çok hedef alınmaktadır. Bu noktadan hareketle ümmet için aktiflik unsurunu sağlayan gençlerin yitirilmesi ile ümmetin kimliğini kaybetmesi gibi bir sonucun doğmaması için tedbir alınmalı, toplum bilinçlendirmeli ve güçlendirilmelidir.

4. Sa'd bin Muaz'ın şahsiyeti, Yüce Allah ve Hz. Peygamber ve müminlere katıksız bağlılık, Allah resulüne karşı beslediği şiddetli sevgi, Allah yolunda sahip olduğu her şeyle fedakârlık gösterme gibi hususlar etrafında şekillenmiş ve öne çıkmıştır.

5. Zeyd bin Sabit, ilim sahasında kendini göstermiştir. Kur'an-ı Kerim'i iyice öğrenmek, hıfz etmek ve okumakla ilim serüvenine başlayan Zeyd, sonraları diğer dini konularla da ilgilenmiştir. Kur'an'ın iki kapak arasında toplanmasında, çoğaltılmasında ve öğretilmesinde büyük katkıları olmuş, ilimde büyük bir mertebeye ulaşmıştır.

6. Usame bin Zeyd'in şahsiyeti askeri liderlik/komutanlık ve bu vazifeye layık olmasını sağlayan şartlar çerçevesinde belirginleşmiştir.

7. Allah resulü (sav) geçen üç örnekten de anlaşılacağı üzere gençlere olan güvenini vurgulamak istemektedir. Bu tavır kendisinden sonra gelen tüm halife ve yöneticiler için ders niteliği taşımaktadır. Sa'd kavminde genç bir beydir. İslam sayesinde altı sene zarfında başkalarının erişemediği mertebelere gelerek parlak bir isme dönüşmüştür. Onun ölümü ile Rahman'ın arşı sarsılmıştır. Zeyd ise daha buluş çağından önce Allah'ın resulü tarafından vahiy katipliğine alınmış ve Kur'an-ı Kerim'in cem' ve çoğaltılmasında kendisine itimat edilmiştir. Usame'nin büyük sahabelerin de katıldığı bir ordunun başında bulunması birçok mesaj barındırmaktadır. Bu tayinle gençliğe güven duymanın ehemmiyeti hatırlatılmak istenmiş, cahiliye devrinin belirtileri arasında önemli bir yer tutan taassup, renk ve dil ayırımını ortadan kaldırmak amaçlanmıştır.

8. Son olarak gençlere mesajım ise şudur: İçimizde özgüven duygusunu yeşertebilmek için iyimserlik ilkesini güçlendirmeli ve karamsarlığı hayatımızdan söküp atmalıyız. Salat ü selam, nebiler serveri Hz. Muhammed'in üzerine, onun pak ailesinin, kıymetli arkadaşlarının ve onlara Kıyamet gününe dek güzellikle uyan herkesin üzerine olsun.

(Prof. Dr. Muhammed Hazır El MECALİ tebliğini sundu)

BAŞKAN – Prof. Dr. Muhammed Hazır El MECALİ Hocamıza teşekkür ediyoruz bu güzel, duygulu, veciz konuşmasından dolayı.

Son tebliğe geldik. Asrı Saadette Dünya Ahiret Nizamının Gözetilmesine Adanmış Genç Ömür Muaz Bin Cebel'in Örnek Liderliği. Azerbaycan İlahiyat Enstitüsünden Yard. Doç. Dr. Ülker ABUZAROVA Hanımefendi sunacaklar.

Buyurun efendim.